

Cumhuriyet 2

-Nefret etmek için değil,
sevmek için buradayım.-
Sophokles Antigone

Yarın yürürlüğe girecek olan Çocuk Mahkemeleri Yasası'nı, yakın dönem en olumlu hukuksal gelişmesi olarak nitelersek, yanlış bir değerlendirme yapmış olmayız. Öteden beri yasalar küçükleri gözetken özel kurallar içermiştir. Anayasa'nın 135 maddesinde, «küçüklerin yargılanması hakkında kanunla özel hükümler konulacağı» belirtilmiştir. Ne var ki, yargılama yöntemlerinden, uygulanan cezalardaki indirimlere kadar, yasaların, suçlanan çocuklara bakışı, onların eğitilmesi, henüz başlamadıkları yaşama yeniden kazandırılması gereken varlıklar olduğu doğrultusunda yönlendirilmemiştir.

İçeriksiz törenler ve abartılmış reklamlarla gelip geçen 1979 Dünya Çocuk Yılı'nın Türkiye'de bıraktığı tek kazanım, 21 Kasım 1979 günlü Resmi Gazete'de yayınlanan 2553 sayılı «Çocuk Mahkemelerinin kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun» olmuştur. Bu yeni yasa, henüz uygulanmaya başlamadan, 6 Kasım 1981 gün ve 2552 sayılı yasa ile, bazı önemli değişiklikler geçirmiş ve yürürlük tarihi 1 Haziran 1982 olarak saptanmıştır.

★★★

Yeni yasa, her il ve ilçede bir çocuk mahkemesi kurulmasını öngörmektedir. İl merkezlerinde kurulan Çocuk Mahkemeleri, bir başkan ve iki üyeden oluşmaktadır. İlçe Çocuk Mahkemeleri'nde tek yargıç bu lunacaktır. İl merkezindeki Çocuk Mahkemeleri, Ağır Ceza Mahkemeleri biçiminde, ilçelerdekiler ise, Asliye Ceza Mahkemeleri düzeyinde görev yapacaklardır.

Çocuk Mahkemeleri'nin kuruluşunda karşılaşılabilecek ilk güçlük, yargıç sayısının yetersizliğinden kaynaklanacaktır. Bugün Türkiye'de yargıç - savcı açığı, kurulu bulunan mahkemelere göre ikibine yaklaşmıştır. Yeni kurulacak mahkemeler, bu açığı daha da büyütecektir. Böyle durumlarda,

Yarın Yürürlüğe Giriyor

COCUK MAHKEMELERİ YASASI YARIN YÜRÜRLÜĞE GİRECEK. BU YASA HER İL VE İLÇEDE BİR ÇOCUK MAHKEMESİ KURULMASINI ÖNGÖRMEKTEDİR. BU MAHKEMELER CANLI DOĞMALI, İŞLEVLERİNİ YERİNE GETİRMELİDİR.

Güney DİNÇ

İzmir Barosu Başkanı

sık sık uygulanan yöntem, yetkilendirme yoluyla yargıçları bir - kaç mahkemede birden görevlendirmek olmaktadır. Yargı işlevi, özen isteyen, yanılı payı en az düzeye indirilmesi gereken bir çalışma türüdür. Oysa işler yoğunlaştıkça bu özen dağılmakta, yargıçların aşırı yıpranmalarına karşın, yanılı olasılığının önü alınamamaktadır. Ağır Ceza, Ticaret, Basın Mahkemeleri gibi birden çok yargıcın görev yaptığı mahkemeler, büyük merkezlerin dışında çoğu kez, haftanın belli günlerinde, öbür mahkemelerdeki yargıçların yetkilendirilmesi yoluyla toplanabilmektedirler.

★★★

Çocuk Mahkemeleri, suçu önleyici, eğitici ve genç sanıkları topluma kazandırıcı yönüyle, son derecede önemli yargısal kuruluşlar olacaktır. Bir veya iki yargıcın görev yaptığı ilçelerde, bu aşamada, biz de yetkilendirme yolundan başka bir çözüm göremiyoruz. Ne var ki, hiç değilse, İl Çocuk Mahkemeleri'nde yetkilendirme yoluna gidilmemeli, salt bu kuruluşlarda görev yapacak yargıçlara, özenli bir çalışma olanağı sağlanabilmelidir. Böyle bir başlangıç Çocuk Mahkemeleri'nin başarısı ve etkinliği bakımından zorunluluk taşımaktadır.

Yasanın 19. maddesi, «Küçüklerin işledikleri suçlarda, hazırlık soruşturmasının C. Savcısı ya da görevlendireceği yardım-

cıları tarafından bizzat yapılması»nı öngörmektedir. Böylece, on beş yaşını doldurmayan sanıkların sorgulamaları kolluk görevlilerine bırakılmamakta, doğrudan doğruya C. Savcılarının yetki alanı içerisinde tutulmaktadır. Yaş ayrımı gözetilmeksizin, tüm sanıklar için gerekli gördüğümüz bu kuralın, şimdilik çocuk sanıklar yönünden güvence altına alınmasının önemli bir gelişme olduğunda hiç kuşku yoktur.

Yasanın 8. maddesinde «olağanüstü haller, Sıkıyönetim ve savaş hali ile askeri mahkemelerin...» ve Devlet Güvenlik Mahkemelerinin görev alanında kalan suçlara ilişkin kuralların saklı tutulduğu belirtilmiştir. Oysa bu tür suçlar, belirginleşmiş bir suç işleme kararlılığını gerektirmektedir. Henüz on beş yaşını tamamlamamış çocukların, böylesine özgünleşmiş bir suç işleme kararlılığına ulaşmaları, sık rastlanacak durumlar olmadığı gibi, bu suçların, çocuğun korunup topluma kazandırılması amacına yönelik yeni düzenlemenin kapsamı dışında bırakılması yargısal eşitliğe uygun düşmeyecektir. Benzer durum, küçükler ile yetişkinlerin birlikte yargılandıkları suçlarda sözkonusu olabilmektedir. Yasanın 9. maddesi, ilk biçimiyle, bu yüklerle birlikte işlenen suçlarda çocuklar hakkında uygulanacak tedbirleri, genel

mahkemede ki davanın sonucuna kadar bekletmek üzere yargıca yetki vermiş, ancak davaların birleştirilmesine olanak bırakmamıştı. 2552 sayılı yasa, bu kuralı değiştirmiş, davaların birlikte yürütülmesinin zorunlu görülmesi durumunda, Çocuk Mahkemeleri'nin uygun bulması koşuluyla, genel mahkemelere, yargılamanın her aşamasında birleştirme kararı almak yolunu açık tutmuştur. Bu kuralın, gelecekte önemli sorunlar yaratacağı ve çocuk mahkemelerinin kuruluş amacını sarsabileceği kuşkusu gözden uzak tutulmamalıdır.

Çocuk Mahkemeleri'nde yargılanacak sanıkların on beş yaşını doldurmamış olmaları nedeniyle, Ceza Yargılamaları Yasası'nın 138. maddesi, bu mahkemelerde özel önem taşıyacak ve yargıcın savunucusu olmayan sanığa savunucu ataması yoluyla savunma olanaklarının geliştirilmesi sağlanabilecektir.

★★★

Çocuk Mahkemeleri Yasası, çocuk bakım ve yetiştirme yurtları, eğitici işyerleri, tedavi ve rehabilite birimleri, gözetim merkezleri, ıslahevleri, özel tutuklama ve cezavhaları gibi kurumların gerçekleştirilmesini öngörmektedir. Ayrıca, yargı kararlarının uygulanması için, çocukların eğitimini sağlayacak uzmanlaşmış kadrolara gereksinime duyulmaktadır. Yasanın başarısı, bir yönüyle de, gerekli yan kuruluş ve kurumların zaman yitirilmeksizin amaca uygun biçimde gerçekleştirilmesi, uzman görevlilerin hizmete alınması ile sağlanabilecektir.

Mekanikleşen yargılama yöntemlerinden arındırılmış, biçimsellikten çok öze ve insan varlığının önemine yönelmiş kuruluşlar olarak, çocuk mahkemelerine, tüm hükükçuların, çocuklara sunulması gereken oranda özen ve ilgi göstermeleri gerekmektedir. Çocuk Mahkemeleri canlı doğmalı, işlevlerini yerine getirebilmelidirler. Bu olumlu başlangıcın başarısı, büyük ölçüde devletin ilgisine ve sağlayacağı olanakların genişliğine bağlıdır.